

Hazırlayan:
Doç. Dr. Adem Köşlü

Sanal Türk Dermatoloji Müzesi Arşivi Nasıl Gelişti?



İstanbul Beyoğlu Ortaokulu'na giderken herkes gibi bende pul biriktirmekle başladım işe. Atatürk Erkek Lisesi yıllarında kartpostallar ilgimi çekti. O sıralarda hala insanlar birbirlerine çeşitli münasebetlerle kartpostal gönderiyordu. Bu adet kaktı. Aynı zamanda eski kartlar her yerde bulunuyordu, hatta sokaklarda meydanlarda satanlara da rastlanırdı. Ulaşılması kolay ve fiyatları ucuzdu. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde okurken o zamanlar Suriye'li, İran'lı, Filistin'li, Kıbrıs'lı ve Mısır'lı arkadaşlarımız vardı. Onlardan memleketlerine gittiğinde iki şey isterdim. Birkaç kartpostal ve ülkelerinin seri halde madeni paralarından bir örnek.

Şimdi düşünüyorum, demek ki yapımız müsaitmiş. Çevremizdeki kültür de bunu besleyince toplama biriktirme meselesi yaşamımıza böyle girdi ve sürdü gitti. Yine Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde Dermatoloji ihtisasım sırasında ünlü tıp tarihi hocası Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'i tanıdıktan sonra bu konudaki heyecan katsayımız arttı, ama biraz da yön değiştirdi. Hoca'nın klinikteki kütüphanesi görülmeye değerdi. Kütüphane rafları ağzına kadar Tıp Tarihi ile ilgili materyal doluydu. Bu materyaller arasında eski hekimlerin fotoğrafları dikkatimi çekmişti. O dönemde Askeri Tıbbiye'den yüzbaşı rütbesi ile mezun olan hekimlerin hep asker kıyafetli resimlerine bir anlam verememiştim. Bazı fotoğraflarda ise doktorlar fesli idi. Bir de diplomalar vardı, Osmanlıca. Raflar kitaptan el yazması notlardan tıbbi alet ve eczacı kavanozlarından geçilmiyordu. Kalemler gözlükler de bunların arasına serpiştirilmişti. Bir de unutmamak gerekir ki hocamız bir

hat ustasıydı ve duvarlar kendi yaptıkları ile birlikte çeşitli hat örnekleriyle süslü idi.

Gelecek yavaş yavaş şekilleniyordu. Artık pulu parayı bırakıp tıp tarihi ile ilgilenmek daha makul geldi bana. Tabii seçici olmam gerekiyordu. Doğal olarak 'Türk Dermatoloji Tarihi' ön plana çıktı.

Birçok ülkede doktorlar uzmanlık aldıkları dalın tarihini de öğrenmek zorundadırlar demişti bir doktor arkadaşım. Bu ülkelerde tıp tarihi ve uzmanlık alanına özel tarih dersleri eğitim programında zorunlu olarak yer almaktadır. Maalesef bizde böyle bir şey yok. Ender olarak ortaya çıkan bazı tarih sever doktorlar bu konudaki eksiği gidermeye çalışmaktadırlar. Topladıkları dokümanlar ve oluşturdukları arşivlerini diğer meslektaşları ile paylaşmaktadırlar. Bu bağlamda yayın yapmakta, sergiler açmakta, yerli ve yabancı toplantılarda tarihsel birikimlerini sergilemektedirler.

Dermatolojide de bu zorlu görev bize kaldı. Kırk yıla yayılan bir süreçte önce edinme ve biriktirme dönemini takiben paylaşma ve eser verme dönemine geçti bu vadideki çalışmalarımız.

Eskiden deri hastalıkları tedavisinde yapma ilaçlar daha çok kullanılırdı. Cildiye asistanları arasında formül ezberleme ve reçete toplama yarışı vardı adeta. Herkes elindeki formülün fazlalığı ve kalitesi ile öğünürdü. Doğal olarak biz de böyle bir dönemden geçerken benzer şekilde formül ve reçete toplamaya başladık. Bir farkla ki diğer meslektaşlarım zaman içinde ellerindekilerini kaybederken ben eskileri muhafaza etmenin yanında yerine başka objeler de ilave ederek birikimlerimi zenginleştirmeye devam ettim. Elime geçen kartvizitler ve eski deri hekimlerinin fotoğrafları ve her türlü tarihi vesikayı arşivime eklemeye başladım. Bu sıralarda önemli bir olay oldu. Türk Dermatoloji Tarihi'nin çok büyük 3 hocası olan Ord. Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı, Prof. Dr. Hasan Reşat Sığındım ve Prof. Dr. Burhan Remzi Urus arka arkaya vefat ettiler. Haseki Hastanesi Tıp Bülteni'nde yayınlanmak üzere bu hocalara ait kısa bilgiler ile birkaç resim gerekti. Kimsede derli toplu bilgi ve belge yok. Bana görev verdiler. Toparlayıncaya

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Adem Köşlü,
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Emekli Şefi
E-posta: ademkoslu@gmail.com

@Telif Hakkı 2015 Türk Dermatoloji
Derneği Makale metnine www.turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

@Copyright 2015 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www.turkdermatolojidergisi.com

kadar canım çıktı. Bu benim ilk tarihsel yayınım oldu. Ancak faydası bununla da bitmedi. Benim yaşantımı dolduracak eğlenceli ve o ölçüde faydalı bir hobi bulmuştum.

Hobi derken sözcüğü özenle seçtiğimi söylemeliyim. Çeşitli zorluklarına rağmen ben bu belgeleri karıştırırken, düzenlerken, paylaşırken hep keyif aldım. Tabii bu aynı zamanda beni koleksiyoner yaptı.



Tabir caizse her şeyi topladım diyebilirim. Ancak hemen belirtmek isterim ki benim konum sadece Türk Dermatoloji Tarihi'dir. İster istemez Dünya Dermatolojisi de işin içine karışıyor. Bu konuyu şimdilik arka plana atmış durumdayım. Arşivimin önemli materyallerini fotoğraflar oluşturmaktadır. Özellikle grup fotoğraflarına ayrı bir yer açmak istiyorum. Ne yazık ki eskilerde klinik mensupları hep birlikte resim çektirmekte biraz hasis davranmışlardır. Avrupa'da çok yaygın olan yıllık toplu halde hatıra resmi çektirme alışkanlığı ve adeti maalesef bizde yaygın değildi. Tıp tarihi açısından çok değerli olan bu fotoğraflara rastlamamız zordur. Bunlar ya kliniklerin kütüphanelerinde bulunur, ya da vefat eden hekimlerin ailelerinden temin edilirdi. Bu yüzden çok değerlidirler. Ayrıca stüdyoda çekilmiş eski fotoğrafları ve hatta renkli renksiz vesikalık da olsa elimize geçen tüm cildiyeci fotoğraflarını saklıyorum. Hiçbir cilt hekiminin eksik bilgi ve görüntüsü kalmasın gayreti içindeyim. Fotoğraflar kadar cildiyeci kartvizitlerinin sayısı ve kalitesi ile de öğünebilirim.



Reçete koleksiyonumun gelişmesinden yukarıda söz etmiştim. Bunlar arasında eski profesörlerin ve ünlü dermatologların reçeteleri bir hayli çok sayıda olup emsalsiz örneklerdir. Bu üç obje arşivimin temelini oluşturuyor. Ancak

elimdeki diplomaların, uzmanlık belgelerinin, yurt dışında alınmış attestasyonların sayısı oldukça fazladır. Bunlar kadar meslektaşlarımızın yurt içi ve yurt dışı kongrelere katılım belgeleri, ödüller ve hatta yaka kartları da arşivin renkli örneklerini oluşturuyor. Bakın iki örnek daha vereceğim. Ben bir pul ve para koleksiyoncusu değilim, ama Ord. Prof. Dr. Hulusi Behçet adına bastırılmış hatıra parası ve pulu da önemli objelerimdir. Ord. Prof. Dr. Cevat Kerim İncedayı ve birkaç eski meslektaşımıza ait karikatürlerde özel bir yere sahip belgelerim arasında bulunuyor. Diğer taraftan, meslek yaşamım ve hocalığım boyunca 150'ye yakın imtihanda jüri üyesi olarak bulundum. Adayların tezlerini, biyografilerini, resimlerini hep topladım. Zaman ilerledikçe uzman adayları tezlerini önce disketlere sonraları da CD ve DVD'lere yazıp verdiler. Bunlar çoğaldıkça güzelleşti. Daha başka objeler de var tabii, zikretmeye değer ancak ayrıntı vermeyeceğim; armalar, anahtarlıklar, aletler, ilaçlar vs.



Eski kitap ve dergi koleksiyonlarıma gelince: Bir Dönem Deri Hastalıkları konusunda eski ve çok eski, değerli, ender bulunabilen ya da hiç bulunmayacak kitaplarım oldu. Aynı şekilde dermatoloji konusunda yayınlanmış periyodiklerin ve dergilerin tam seri koleksiyonlarım da bir hayli fazlaydı. İki yıl önce karar aldım tüm bu kitap ve dergi koleksiyonlarımı Ankara'daki Türk Dermatoloji bünyesinde kurulan Müze/ Kütüphane'ye hediye ettim. Onlar da bu jestimi ve diğer çalışmalarımı gözeterek beni bir şilt ile ödüllendirdiler.

Şimdi sorabilirsiniz ki bu konu ile yoğun biçimde ilgilenen başka meslektaşlarınız var mı diye. Dermatoloji alanında maalesef yok. Bazı genç meslektaşlarım arasında heves eden ve birikimlerini benimle paylaşan dostlarım oluyor tabii. Umarım onlar bu konunun tadına varırlar ve bizim açtığımız yoldan usanmadan ve keyifle ilerlerler. Başka branş mensupları arasında genelde tıp tarihi ve özelde ise kendi branş tarihi ile yoğun bir şekilde ilgilenen meslektaşlarımı tanıyorum.

Farklı konularda koleksiyon oluşturan (pul, kartpostal, kalem, tesbih, oyuncak vs.) doktorları ise konumuz dışında tutuyorum.

Şimdi de bir başka konuya girmek istiyorum. Birikimlerimizi nasıl değerlendiriyoruz. Genellikle yayınlamaya uygun bulduğumuz bir konuyu enine boyuna hazırladıktan ve editörün istediği formata uygun hale getirip tıbbi dergilere göndeririz. Bizim yazılar (tarihle ilgili olanlar) genellikle son sayfalar arasında yer bulur. Bu şekilde dergilerde yer almış sayısız çalışmamız oldu.

Tam on iki yıl önce internette "Sanal Türk Dermatoloji Müzesi"ni (<http://www.sanalmuzedermatoloji.net>) kurdum. Bugüne kadar 700'e yakın belge yükledim. Şansım yaver gitti. Yüz belgeyi tamamladığımda bir ilaç firması sponsorluğunda bir CD haline getirip meslektaşlarımıza dağıttım. Bu şekilde hazırlanmış 5 CD'im var. Artık daha kolay bir şekilde geniş topluluklara ulaşıyoruz. Cildiyeciler ve cildiyeçi olmayanlardan sık sık tebrik ve takdir mesajları alıyoruz. Özellikle genç cildiyecilere tarih ve biriktirme bilinci aşıyor olmaktan ayrı bir zevk alıyorum.

Beş yıl önce hekimliğimin 40. yılında memuriyetten emekli oldum. Temposu hiç değişmeyen dermatoloji arşivi araştırma ve sergileme çalışmalarımın bu dönem için çok faydaları var. Zihinsel ve bedensel aktiviteme olumlu katkıları oluyor. Biliyorsunuz emeklilik zor bir dönem derler.



Maddi kazanç konusuna gelince; ben başından itibaren bu konuyu hiç düşünmedim. Aklıma bile gelmedi. Bırakın kar etmeyi, bu iş daima harcamaya hazır önemli bir fon da ayırmak mecburiyetindediniz. Kaynağa ulaşmak için yapacağınız kısa ya da uzun seyahatler, bilgileri doğrulamak için yaptığınız sonsuz telefon görüşmeleri, sistemleri upgrade etmek için ayırdığınız ekstra bütçe. Bunlar hep gider hanesine yazıyor. Öyle ya fotoğraf bu belgeleri taramak, temizlemek, depolamak vs. için daima yenilenen ve yetersiz kalan aletlere yatırım yapmanız gerekiyor. Ayrıca web sitesinin host edilmesi vs. gibi masraflarında hep cepten karşıladığınızı düşünürseniz belki neden bazı doktorların bu tip çalışmaları tercih etmediklerinin cevaplarından birini de bulabilirsiniz. Dikkat ederseniz ben çoğunlukla "Arşivimden" diye söz ettim. Bazen koleksiyonumdan dedim. Nasıl baktığınıza bağlı.

Ben bir yandan "Tarihçi", diğer yandan "Arşivist" ve başka bir yandan da bir "Biyografi Uzmanı"yım. Aslında ben bir "Koleksiyonerim"de tabii. Ama alışılmış koleksiyonerlerden değilim herhalde. Eğer "Mesleki Koleksiyon sahibi doktorlar" diye başlık atarsak bu grupta rahatlıkla yer alabilirim. Gerçekten doktorlar arasında mesleki materyalleri ile öne çıkan meslektaşlarımızın sayısı giderek artmaktadır. Bizim doktorlar arasında bir de alışılmış, alışılmamış koleksiyon malzemesi biriktirenler de var tabii. En ekstreminde ise tablo biriktirenler var. Siz de mi öyle yapsaydınız acaba diye hiç aklınıza geldi mi diye sorarsanız, hayır hiçbir zaman derim. Çünkü bizim gibiler profesyonel bir tempo ve titizlikle çalışıyor olmamıza rağmen tamamen amatör bir ruha ve anlayışa sahibiz. Bizim için başka değerler ön plana çıkmaktadır.